Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

112178

Fredag 10. mai 1996 Aftenposten

Thorkild Hansens melankoli

bok

Thorkild Hansen: MELLOM BRØNDKJÆR OG NØRHOLM. Dagbog fra Hamsun-årene 1975-78 Dansk Gyldendal

Så blir Knut Hamsun hovedperson i enda et litterært verk av Thorkild Hansen: Hans dagbøker om skriveprosessen, utgivelsen og mottagelsen, og ikke minst hans egen reaksjon, foreligger i dag.

Kritikken som møtte «Prosessen mot Hamsun», mest i Norge, men også i Danmark, bidro til å gi ham en knekk, det er knapt for mye sagt at han aldri kom over den. At han ikke var forberedt, er mildt uttrykt. Etter slitet og all rosen på manuskriptstadiet var han blitt lurt til det sted en skribent alt for lett kommer: Der hvor man innbiller seg og lar seg innbille, både av forstandige mennesker og leflende øyentjenere, at det ikke er noe vesentlig, kanskje ikke noe som helst, å kritisere ved det man har laget.

Så er det det allikevel. skal saktens bli ballade i Danmark. I Norge er det særlig den celebre fjernsyns-diskusjonen om Hamsun med professor Harald Ofstad i NRK-TV han går inn på: Han mener selv at han vant overlegent mot Ofstad, «en demagogisk løve med munddiarré», og han begriper det ikke når en dansk avis skriver at Thorkild Hansen ble hudflettet i norsk TV. Han ser programmet en gang til i opptak og er like begeistret for sin egen innsats.

André Bjerke og Odd Eidem sender ham en stor bukett roser med ordene

Vi så ditt lyn og vi hørte din torden

Der er ikke roser nok i Norden.

– Endelig et dikterord, bemerker Thorkild Hansen.

Nikodemus'er

Han er heller ikke blid på de stille Nikodemus'er i natten. Carl Hambro dukker opp i København mens stormen raser som verst, og er full av ros, «og jeg må svare ham som så mange andre: hvorfor skriver I ikke det offentligt?»

Overstrømmende

Hans Hamsun-bok, som er råstoff for Per Olov Enquists dreiebok til disse dagers suksessfilm, kom i september 1978, og de første anmeldelsene, også her i Aftenposten, var overstrømmende før motforestillingene meldte seg. På dem var Hansen ekstraordinært uforberedt, og styrken i dem kunne vel heller ingen danske ha forutsett. Han trodde jo at krigen var slutt og at Hamsun var død. Thorkild Hansen var ovenikjøpet både øyboer (Samsø) og søreuropeer, og hans senere tilknytning, for ikke å si tilflukt til Provence, har en indre logikk: Han drives mot sør av steinrøysas uforsonlige urkraft. Han dør i 1989, 62 år gammel.

I den biografi som Poul Behrendt redigerte, kommenterte og utga i fjor høst, (anmeldt av Jan E. Hansen i Aftenposten 21. januar i år) står ett utsagn sentralt: «Dette er den endelige sannhed om mig: Jeg lyver». Det var både aforisme og epigram, og det karakteriserer også hans velredigerte dagboksopptegnelser. Men i dagboken om Hamsun-bokens tilblivelse og hans beskrivelse av reaksjonen hos lesere og kritikere later det til å være mindre diktning og mer sannhet enn ellers hos ham.

«Munddiarré»

Personkarakteristikkene er skarpe, og det

Gåten Hansen

Nøkkelen til gåten Hansen og de politiske forhold han ikke evnet å sette seg inn i, ligger i et melankolsk, avslørende avsnitt 20. november 1975, da han såvidt er i gang med å skrive:

«. . . prøver at bane vej for mig selv i redegørelsen for hans berøringspunkter med nazismen, men ideer er ikke min stærke side, og jeg famler mig frem, sætning for sætning i hånden».

Idéer var ikke hans sterke side. Spesielt var en idéverden som den nazistiske fjern for ham, og så var det lettest å legge skylden på Marie Hamsun og gi «Prosessen mot Hamsun» en dreining mot det kvinnefiendtlige, og legge vekt på den sleske forføreriske som sender geniet rett i uløkka. Dette har Enquist, som var en av dem som roste boken da den kom, i sitt filmmanuskript dreiet i retning av å gi Hamsun det ansvar han også selv ønsket å ta. Ingen kan vite om Hansen ville ha godkjent en slik vri. Sikkert er det at han burde ha gjort det og takket med begge hender.

Ensomheten

Det han satt med, var ensomheten, selv sammen med sin samboer og tilkommende hustru, Gitte Jæger. «. . jeg (har) intet hørt fra mine nærmeste . . . For hver succes er jeg blevet mere isoleret.»

Resten er melankoli.